

Rikke Gustavsen & Paul Sauer

Forskere udgav rapport om ekstremisme anonymt for at undgå trusler¹

Stor dansk ekstremistkortlægning blev helt ekstraordinært udgivet anonymt, fordi forskerne frygtede trusler fra de ekstreme miljøer. Forståeligt, men voldsomt problematisk, lyder det fra flere sider.

Da en større forskningsgruppe sidste år udgav en kortlægning af de ekstremistiske miljøer i Danmark, undlod de at sætte deres navne på. De frygtede trusler og repressalier fra de ekstreme og voldsberedte miljøer, de havde medtaget i kortlægningen. Derfor blev rapporten meget ulig normal praksis udgivet uden forskernavne.

Det eneste navn, der stod på rapporten, var Lisbeth Pedersens. Hun var ikke en del af forskergruppen, men afdelingsleder i afdelingen for beskæftigelse og integration i SFI – det nationale forskningscenter for velfærd – der stod som tovholder for kortlægningen, som beskrev de højre-, venstreekstreme og islamistiske miljøer i Danmark.

– Det var et ønske fra den store forskergruppe, der stod bag. De lavede en samlet indstilling og bad om, at rapporten blev udgivet anonymt. Der var individuelle begrundelser for det. Nogle havde hørt om andre forskere, der havde fået trusler, og var bekymrede for selv at blive udsat for trusler, og nogle var bekymrede for, at de ikke længere kunne forske i bestemte ekstremistiske miljøer, hvis deres navn blev sat i forbindelse med kortlægningen, siger hun.

Rikke Gustavsen og **Paul Sauer** er freelancejournalister.

Selvicensur

I Jyllands-Posten søndag stod en lang række forskere fra den danske ekstremisme-, integrations-, klima- og etikforskning frem og fortalte, at de har modtaget dødstrusler og grov tilsvining, efter at de har formidlet deres forskning i offentligheden. Flere fortalte også, at de som følge af trusselsniveauet er begyndt at censurere sig selv. Som et resultat af truslerne bad forskerne bag ekstremismekortlægningen altså SFI om at udelade deres navne fra rapporten.

Godt 10 forskere bidrog til kortlægningen med titlen Antidemokratiske og ekstremistiske miljøer i Danmark. De kom fra forskellige universiteter i Danmark, og forskergruppen talte, ifølge Jyllands-Postens oplysninger, både erfarne integrationsforskere, ekstremismeforskere, antropologer og videnskabelige assistenter.

To kilder helt tæt på processen bekræfter over for Jyllands-Posten, at personer i forskningsgruppen var bange for, at der kunne komme trusler eller repressalier fra de ekstreme miljøer, hvis forskerne stod frem med navn. Kilderne ønsker at være anonyme, de vil ikke åbent stå frem og fortælle om en ellers lukket proces. En af de anonyme kilder frygter også repressalier fra voldsberedte grupper.

Ikke uproblematisk

Rikke Peters, ekstremismeforsker ved Aarhus Universitet, var ikke med til at skrive ekstremismekortlægningen, men forstår godt, at man traf en beslutning om at udsende den anonymt:

– Da jeg så, at der ikke var forskernavne på, tænkte jeg, at det var forståeligt. Jeg vil ikke klandre forskerne for, at de valgte den løsning. Hvis jeg havde bidraget til rapporten, ville jeg være lettet over, at mit navn ikke var på, siger hun. Men det er langt fra uproblematisk at publicere anonymt, mener hun:

– Jeg har det dobbelt med det. Anonym publicering kan hindre, at forskere giver sig selv mundkurv på i bestræbelsen på at undgå chikane og trusler. På den anden side strider anonym publicering radikalt imod videnskaben og forskningens etos om, at forskning skal være åben, og at man bør kunne se, hvordan forskeren er kommet frem til sit resultat, og hvem forskeren er, siger Rikke Peters.

Chris Holmsted Larsen, ekstremismeforsker ved Roskilde Universitet, har ikke været med til at skrive rapporten, men er bekendt med, at man valgte at udgive den anonymt af frygt for repræssalier.

– Jeg har stor forståelse for den menneskelige dimension, at man har villet beskytte sig selv mod trusler, for ekstremismeforskningen er et område, hvor man kan komme i klemme og få trusler fra yderfløjene, men jeg har store betænkeligheder ved, at forskere ikke åbent står ved deres resultat, og det er meget usædvanligt i forskersammenhæng, siger han.

Ikke heldigt

En af udfordringerne ved at publicere anonymt er ifølge Lisbeth Pedersen, der var ansvarlig for at udsende rapporten, at man ikke kan stille spørgsmål til forskergruppen. Det mærkede hun selv, da hun som den eneste kontaktperson på rapporten skulle besvare bl.a. journalisters spørgsmål:

– Jeg synes ikke, det er heldigt, når forskere ikke kan stå frem, det bør de kunne, så

man kan tjekke validitet og komme i dialog med forskerne. Det er jo også dem, der kender materialet i dybden, jeg kan kun svare overfladisk, siger hun.

Lisbeth Pedersen mener, at beslutningen om at udsende rapporten anonymt var rigtig, men at det var et ganske særligt tilfælde og højst sandsynligt ikke noget, SFI vil vælge at gøre en anden gang.

Kristian Hvidtfelt Nielsen, forsker i videnskabsformidling ved Aarhus Universitet, har ikke tidligere hørt om, at man har udgivet forskning anonymt i Danmark. Han siger, at det kan styrke forskningen, hvis alternativet er, at forskerne censurerer sig selv, som flere forskere bl.a. sagde søndag i Jyllands-Posten. Men at det ikke er uden problemer:

Risikoen er, at forskere trækker sig fra den offentlige debat – og det er stik mod det ønske, som forskningsinstitutionerne og regeringen har med den nye universitetslov.

Der står eksplicit som en del af formidlingsforpligtelsen, at forskere skal engagere sig i den offentlige debat”, siger han.

Chris Holmsted Larsen tror, at mere støtte fra universitetsledelserne kan ruste forskere bedre til at publicere på sprængfarlige områder:

Man må indstille sig på, at det aldrig bliver en harmonisk forskertilværelse at beskæftige sig med emner som ekstremisme og etik. Men der skal selvfølgelig sættes nogen grænser for, hvad der er acceptabelt, og der skal være større opbakning fra forskningsledelserne, end der er i dag.

De højre- og venstreekstreme miljøer tørner jævnlige sammen under demonstrationer og moddemonstrationer. De eskremistiske miljøer er behandlet i rapporten fra SFI, men de 10 forskere bag ønskede, at rapporten udkom anonymt af frygt for trusler og repræssalier.

Notat

1. Denne artikel er tidligere blevet udgivet i *Jyllands-Posten* den 20. September 2015 og genudgives i *Nordicom-Information*, efter tilladelse fra *Jyllands-Posten*.